

Саха АССР тэриллибитэ 100 сылыгар анаан
“Сырдык ааккыт төрөөбүт норуоккут сүрэхэр мэлдьи тыыннаах буолуоҕа!”
литературнай уус-уран дьүһүйүү.
/"Уолан" бөлөх уолаттара, 9 кылаас/

Салайааччы: Егорова Марина Ивановна
Кэбээйи орто оскуолатын
саха тылын, литературатын учуутала

Ытыллар сирэ: Кэбээйи орто оскуолата
Актовай саала

1. **Вася**- Олохторун толук уурбут, киһи-аймахха үтүөнү онорбут, норуот чулуу уолаттара уонна кыргыттара дьон сүрэхэр, өйүүгэр-санаатыгар диринник сөнөн, кытаанахтык хатанан бэлиэ суолу хаалараллар. Оннук дьонтон Саха омук чулуу уола – Максим Кирович Аммосов аата аан бастакынан ааттанар.
/Остуолга М.Аммосов сурук суруйа олорор/
2. **М.К.Аммосов- Игорь** - Сахаҥа сирэ сандаара сайдарыгар санаабын уурбутум. Октябрь уот кыымнарын, олоххо күөдьүтэр иһин оҕо эрдэспиттэн охсуспутум. Саллар сааһын тухары самнан олорбут Саха ураанхай саргылаах олохтоноо диэн Өрөбөлүүссүйэ кыһатыгар уһаарыллан, иитиллэн тахсыбытым. Оччотооҕу кэмнэ төрөөбүт Сахаҥа сирэ
3. **Женя** - Өлбүт киһи буор түгэхэр сытарын курдук,
Мин төрөөбүт аан ийэ дойдум
Халын хаарынан
Саната суох сабыллан сытар...
4. **Кеша** –
Сүүрүктээх үрэхим
Сүүнэ үлүгэр мууһунан
Сөллүбэт гына сүгэхэрдэнэн турар...
5. **Петя** –
Хара тыам
Халын үлүгэр хаар бэргэхэнэн
Хаппахтанан турар...
6. **Павел** –
Буруолаах балаҕанна,
Модун тымныы бохсон,
Боростуой дьон бука бары
Бокуйан сыталлар..
7. **Стас**
Өй күүһэ мөлтөөн,
Харана балаҕанна
Харахтарын уута,
Хара былыт курдук
Хаайа хаампыт.

8.Афоня

Ырыа ыллыахха дуу?
Ким ыллыай? Ыллаабыт да иһин,
Ырыа ынчык буолан
Ынырыктанан иһиллэрэ.

9.Павел

Максим Аммосов Саха Республикатын государственной бастакы туруорсааччыта, тэрийээччитэ этэ. Чабылхай тылынан-өһүнэн, уҕараабат тэрийэр дьоһурунан бэйэтин тула Былатыан Ойуунускайы (П.Ойуунускай киирэр), Исидор Барахов, Степан Аржаков (киирэллэр) курдук норуот уһулуччулаах дьонун түмпүтэ.

10.Ойуунускай – Ваня Ив

Аан ийэ дайдыбыт үрдүгэр
Саха хамначчытын иннигэр
Сардангалаах ааны аһаарыбыт
Күүрээһнээх мөккүөрү күүрдэммит
Күүстээх үлэни үлэлээммит

Бары бииргэ 4 уол - Харана олох халбарыйарын иннигэр

Ханна да бараммыт

Хара хааммыт тохторо

Син биир буолбаат

11.Исидор Барахов- Эльдар

Сир үрдэ киэн
Үлэлиирбит курдук үлэлиэхпит
Үрүннэри кытта мөккүһүөхпүт
Өрөгөйдөөх Өрөбөлүүссүйэ иннигэр
Өстөөхтөн өлөр да буоллахпытына
Хоргутарбын көрбөппүн

Бары бииргэ 4 уол - Харана олох халбарыйарын иннигэр

Ханна да бараммыт

Хара хааммыт тохторо

Син биир буолбаат

12.Степан Аржаков- Марсель

Аан ийэ дайдыбытыттан
Арахсыбыппыт да иһин
Уоттаах улуу модун санаабыт
Уҕарыйыа дии санаабаппын

Бары бииргэ 4 уол - Харана олох халбарыйарын иннигэр

Ханна да бараммыт

Хара хааммыт тохторо

Син биир буолбаат

13. Вася

Санаан көрүң, гражданскай сэрии уоттаах сылларыгар, эстии-быстыы, өлүү-сүтүү, тыыннаах эрэ буолар туһугар туруулаһыы кэмигэр Максим Аммосов, Платон Ойуунускай, Исидор Барахов, Степан Аржаков – сана үйэ дьоно, саха сана баһылыктара, Саха сиригэр Автономия туругурдар сырдык ыра санаалаах киэн киимиилээх-киирсиилээх үлэни ыыппыттара.

14. Женя

Мин харахпар ийэ дойдум
Самнан түһээри турар саха балаҕана,
Хоргуйан өлөөрү гыммыт куһаҕан дьоно.
Ирбэнньик буолан элэнниирэ

15. Стас

Аан ийэ дойдуом!
Ол да эрээри мин күүтэбин:

16. Кеша

Бу көнүлэ суох уугуттан көччүйэн уһуктаргын,
Күн аннын диэки
Күүһүнэн күүһүлээн олорор дьону
Күүстээх бэйэбинэн
Көтүрүтэ анньаргын.

17. Павел

Оччоҕо буоллаҕына
Хаһааны эмэ үйэттэн
Хаайан турар хараҥа халбарыйыаҕа,

18. Вася

Олох улахан, уустук уларыылардаах кэмигэр
Уһулучулаах толкуйдара күүһүрэр эбит
Норуоттарын хайдах быһыһыр туһунан
Толкуй кытаанаҕар эрийтэрэллэр эбит.

19. Петя

1922 сыл муус устар 27 күнүгэр Саха Автономнай Республикатын Россия сорҕотун быһыытынан тэрийэр туһунан Декрет тахсыбыта. Саха үлэһит норуота бу кэрэ бэлиэни өрө көтөҕүллүүлээхтик көрсүбүтэ.

20. Афоня

Гражданскай сэрии ыарахан сылларын, сэбиэскэй былааһы утары охсуһааччылары самнары, сана тэриллибит республика үлэтин олохтоһун, норуот олоһун чөлүгэр түһэри ыарахан үлэтэ сүктэриллибитэ. Ону олоххо киллэрэргэ күүстээх дьулуур, баартыйаҕа, былааска мунура суох бэринии быһаарара.

21. **Вася**

Үөрэбэ суох, дьүһүнүнэн мөкү,
Үтүө быһыыга тиксибэтэх,
Этэ ыалдьарын ынчыгынан ырынгалыыр
Ыччат дьонноох ийэ дойдуом!

Бары: Тиллиэн! Көңүллэниэн! Күүһүрүөн!

22. Мин билгэлиибин:

Бары: Былыт быһыттан күн тыгарын курдук,
Көңүл олох көстүө!

23. **Кеша**

Саха омук сана олобу тутуһан үүнэн-сайдан барбыта. Саха норуотун бүтүннүүтүгэр маассабай сурук-бичик, үөрэхтээһин сафаламмыта

24. **Женя**

Саха норуота харанаттан мүччү көтөн, ырай ыраас сырдыгар, сарданалаах сана күннэ өрө дабайан тахсыбыта, алгыстаах аартыгынан арыалламмыта.

25. **Афоня**

Ол эрэн буурфалаах, бутуурдаах кэмнэргэ хаарыаннаах чулуу уолаттарбыт сымыйа балыырга түбэһэн хаайыыга суорума суолламмытара. Ыар курус күннэргэ кэхтибэт кэриэс тылларын хаалларбытгара.

26. **Игорь- Аммосов**

Төрөөбүт бар дьонум,
Төлкөбүт тупсуохтун
Уйгулаах олобу тутууларын

27. **Ваня – Ойуунускай**

Мин өлүөм – дьүһүнүм сүтүөбэ
Мин буорум отунан үүнүөбэ
Кэриэһим кэннибэр хааларым
Кэхтибэт кэрэкэ тылларым

28. **Эльдар - Барахов**

Онкуллаабыт тускутун умнан кэбиһимэн
Умнуллубат гына уһатан-хангатаһ иһин
Салайбыт суолун самнаран кэбиһимэн
Сайдар гына салайан көрүн

29. **Аржаков – Марсель**

Кэскиллээх оноһуутун
Кэбиннэрэн кэбиһимэн
Киэркэйэр гына кэнэтэн иһин

Уолаттар биир-биир ааттыылар

- Максим Аммосов
- Былатыан Ойуунускай
  - Исидор Барахов
  - Сэмэн Аржаков

30.Бары – Сырдык ааккыт төрөөбүт норуоккут сүрэхэр мэлдьи тыыннаах буолуоҕа!

